

**UNIVERSITAS BUDAPESTIENSIS DE
“METROPOLITAN”**

**ANNALES
TOMUS IX**

REDIGIT: JOLÁN RÓKA – FERENC KISS

**BUDAPEST
2017**

Szkesztő/Editor: Dr. RÓKA Jolán – Dr. KISS Ferenc

Technikai szerkesztő / Technical Editor: Török Marianna, Nichta Mónika

© ANTONI Alfonz, BEHRINGER Zsuzsanna, BÓDIS Krisztina, CSORDÁS Zoltán, DÉR Dezső, FENYVES Katalin, FRIEDMANN, Viktor, GROTTÉ Judit, Tatjana HORVAT, HORVÁTH Viktória, HUZDIK Katalin, KISS Róbert, LUKÁCSI Éva, LUKSANDER Alaxandra, MAGYAR Tímea, NÉMETH Erzsébet, PAPP Anett, PAPP-VÁRY Árpád, PAPP-VÁRY Árpád Ferenc, SZEGEDI Andrea, TŰTŰNKOVHRISZTOV Jordán, VÁSÁRY Miklós, VASS Vilmos, ZSÓTÉR Boglárka, 2017

Copyright: Jelen kiadvány szabad hozzáférésű a Creative Commons „CC BY” licensznek megfelelően. /

This publication is Open Access according to the Creative Commons „CC BY” licence scheme.

ISSN: 1789-879X

Első kiadás / First edition, 2017

A sorozatot megjelentető Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola neve megváltozott, 2016. január 1-től Budapesti Metropolitan Egyetem (METU). The name of the publisher BKF University of Applied Sciences has changed to Budapest Metropolitan University (METU) from 1st January, 2016.

Kiadó / Publisher: Budapesti Metropolitan Egyetem, Budapest
www.metropolitan.hu

Felelős kiadó / Published by: a Budapesti Metropolitan Egyetem vezérigazgatója / CEO of Budapest Metropolitan University

Tartalomjegyzék

<i>Vass Vilmos</i> A kreatív gondolkodás fejlesztése	1
<i>Papp-Váry Árpád</i> A párizsi klímakonferencia - Globális politikai és tudományos megegyezés.....	19
<i>Friedmann Viktor</i> Politics Without Sovereignty.....	31
<i>Lukácsi Éva</i> „Make-America-Great-Again”- adminisztráció és a tudományok	37
<i>Vásáry Miklós</i> Az Európai Unió tagállamainak és az Egyesült Királyság kereskedelmi kapcsolatának jellemzése.....	51
<i>Tatjana Horvat - Antoni Alfonz</i> Internal audit of logistics costs in companies.....	67
<i>Grotte Judit</i> International technologies that are applied on the Hungarian hospitality market	91
<i>Tütüinkov-Hrisztov Jordán</i> Responsible Tour Operating.....	103
<i>Behringer Zsuzsanna - Bódis Krisztina - Kiss Róbert - Magyar Tímea</i> Az Utazás kiállítás 2015 látogatói összetételének vizsgálata.....	115
<i>Szegedi Andrea</i> A keleti nyitás politikájának hatása a posztszovjet térség és Magyarország turisztikai kapcsolataira	135

<i>Papp Anett</i>	
Határátlépések	153
<i>Németh Erzsébet - Zsótér Boglárka - Luksander Alaxandra- Huzdik Katalin</i>	
Fiatalok pénzügyi sérülékenységének háttértényezői.....	163
<i>Papp-Váry Árpád Ferenc</i>	
„A kreatív kreatívokat kreáló kreatív kreatívok” – Néhány gondolat a reklámügynökségi kreatív szakemberekről és hogy egy pályakezdőnek hogyan van esélye bekerülni a szakmába	197
<i>Dér Dezső</i>	
The Role of the Institution Of Government Commissioners in the Establishment of the 1 st Hungarian Corps in 1848-49.....	213
<i>Fenyves Katalin</i>	
Zsidó B osztályok a budapesti VI. kerületi Magyar Királyi Állami Kölcsey Ferenc Gimnáziumban, avagy.....	225
<i>Horváth Viktória</i>	
A különböző sajtóorgánumokban megjelenő, kisebbségeket érintő nyelvhasználat hatása az előítéletesség alakulására - a doktori disszertáció legfontosabb kutatási eredményei.....	253
<i>Csordás Zoltán</i>	
Sablon, Klisé, Sztereotípiá.....	263
Szerzők / Authors.....	273

AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAINAK ÉS AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG KERESKEDELEMI KAPCSOLATÁNAK JELLEMZÉSE¹

VÁSÁRY MIKLÓS

egyetemi docens
Budapesti Metropolitan Egyetem
mvasary@metropolitan.hu

Absztrakt

Már szinte közhelyesnek hat az a tény, hogy az Egyesült Királyság újkori történelmének egyik legnagyobb jelentőségű eseményére kerül sor az Európai Unióból történő kiválás (Brexit) keretében. Számos vélemény és szempont szól ezen intézkedés előnyei és hátrányai mellett, de a szakértők egyöntetű álláspontja alapján csak utólagosan lehet majd megállapítani, hogy a tényleges hatások milyen következménnyel járnak. Jelen tanulmány keretében célként jelenik meg a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatok mértékének és jelentőségének megállapítása, mely alapján a Brexit kereskedelem politikai mértékének feltárására nyílik mód.

Kulcsszavak: Európai Unió, Brexit, kereskedelem, áruk, szolgáltatások

1. Bevezetés

David Cameron brit miniszterelnök még 2013. január 23-án jelentette be, hogy amennyiben a Konzervatív Párt marad kormányon az Egyesült Királyságban 2015-ben megtartandó parlamenti választás után, akkor legkésőbb 2017-ben népszavazást tartanak az ország EU-tagságáról. (Kitekintő, 2013) Ez előtt még Cameron számos pontot érintő kérdésben képes volt újra a britek EU-hoz fűződő viszonyrendszerét. Noha a 2016 februári megállapodás ellenére, amikor is sikerült az Egyesült Királyság helyzetét érintő kérdésekben – inkább a szigetország érdekeit szolgáló – egyezsége jutni², a 2016. június 23-án vélemény-nyilvánító népszavazás

¹ A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

² A megállapodás során megerősítették Nagy-Britanniának az EU-n belüli különleges státuszát és az egyezség a David Cameron miniszterelnök által felvetett valamennyi kérdést rendezti, anélkül, hogy csorbítaná az Unió alapvető értékeit.

keretében szavazók 51,9 százaléka az Unióból való kilépésre szavazott. (BBC, 2016) Miután 2017.március 27-én Tim Barrow, az Egyesült Királyság EU nagykövete átadta a hivatalos kilépési szándékot tartalmazó levelet Donald Tusknak az Európai Tanács elnökének, kezdetét vette a számos bizonytalan és beláthatatlan elemet tartalmazó kilépési folyamat, a Brexit. 2017. április 29-én az Európai Tanács – amely a 28 EU-tagállam állam- és kormányfőiből áll – politikai iránymutatásokat fogadott el, amelyek meghatározzák a tárgyalások kereteit és deklarálják az EU általános álláspontjait és elveit. (EB, 2017)

E folyamat keretében több ezer jogszabály és elv áttekintésére és átalakítására van szükség, melyek jelenleg szabályozzák a Britek EU viszonyait. Az egyik – legalábbis gazdasági tekintetben – legjelentősebb terület, az áruk szabad áramlását, valamint a vámuniót érintő jogszabályok köre, melyek száma meghaladja az 1100-at, ezzel együtt munkahelyek tízezreit érintheti a La Manche csatorna mindkét partján.

Mivel 2017 őszén nem sikerült a kilépési tárgyalások első meghatározó részében rögzített sarkalatos témakörökről³ megállapodni, várhatóan a kereskedelem politikai területeket érintő kérdések is csak 2018-ban kerülnek érdemi áttekintésre. Addig viszont lehetőség van feltárni és értékelni, hogy milyen jelentőséggel bírnak az angolok és az Európai Unió többi tagországa (EU27) között eddig kialakult „kétoldalú” kereskedelmi kapcsolatok.

2. Anyag és módszer

A vizsgálatok során az Európai Unió statisztikai hivatalának, az EUROSTAT adatbázisa alapján lehet megállapításokat tenni annak érdekében, hogy a kétoldalú árú- és szolgáltatás-kereskedelem mértékét és jelentőségét számszerűsíteni lehessen. A vizsgálatok során az alábbi alapvetéseket szükséges rögzíteni:

- Az adatok vizsgálata során a szavazás negatív hatásainak kivédése érdekében a szavazást megelőző év, azaz 2015, mint referencia év folyamatának áttekintéséből kell kiindulni.
- A vizsgálatok országonkénti csoportosításán túl, az egyes szektorok jelentőségének áttekintése során a SITC- (Standard International Trade Classification) rendszerben elérhető – az

³ Az ír-északi határ átjárhatóságáról, a britek unió felé fennálló pénzügyi kötelezettségeiről és az uniós állampolgárok jogairól. (Csuday, 2017)

adatok kezelhetősége végett – csak egy számjegyű bontás keretében elérhető ágazati adatokra lehet támaszkodni.

- A nemzeti statisztikai összevetések helyett a harmonizált elvek mentén közreadott uniós statisztikai forrás tekinthető releváns kiindulási pontnak.
- Az Egyesült Királyság és az EU27 közötti kereskedelmi folyamat vizsgálata során figyelmen kívül kell hagyni a az unión belül megjelenő ÁFA családok torzító hatását, egyes ágazatok esetében megjelenő a fekete, illegális vagy megkerülő kereskedelem következtében kialakuló eseményeket.
- Egyes áruféleségek esetében az EU irányába megvalósuló beszállítás esetében a korábban az EU-n kívüli országokból érkező termékek az EU-ba lépés, illetve egy EU országbeli importőr székhelye alapján már EU-n belüli származású terméként jelentek meg, így egyes jelentősebb áru kereskedelmi tevékenységet folytató országok szerepe és jelentősége felülértékeltté válhat.

3. Eredmények

Áruk kereskedelme

Az Egyesült Királyság és az EU27 közötti kereskedelem volumen nagyon jelentős. És ebben a helyzetben az EU27 képes nagyobb többletet felmutatni. Az EU27-ek az Egyesült Királyságba irányuló exportja 306 milliárd eurót tett ki, míg a behozatal csak ennek valamivel több, mint a fele volt 184 milliárd euró. Lásd 1. táblázat.

1. táblázat: Az Egyesült Királyság és az EU27 közötti áruforgalom alakulása, 2015

Megnevezés	Import	Export	A kétoldalú kereskedelem volumene	Import részesedése	Export részesedése	A kétoldalú kereskedelem részesedése
EU27	184	306	491	1,5	2,5	4
UK	306	184	491	11,9	7,1	19,1

Forrás: EUROSTAT, 2017

Egyértelműen megjelenik, hogy az Egyesült Királyság esetében a kétoldalú kereskedelem jelentősége jóval nagyobb. Az EU GDP-jének a

4%-át, míg a brit hasonló értéknek a 19%-át teszi ki a kétoldalú kereskedelem.⁴

A tagországok közül messze a legnagyobb exportőr Németország (68 milliárd euró), Hollandia (34 milliárd euró), Franciaország (28 milliárd euró), Belgium (23 milliárd euró) és Olaszország (18 milliárd euró), Spanyolország (16 milliárd euró) és Írország (14 milliárd euró). Lásd 2. táblázat. Az összes többi tagállam 10 milliárd euró alatti volumenben exportál. A vázolt értékek és tagállami szerepek nagyjából összhangban vannak az EU27 gazdaságok méretével, kivéve az Egyesült Királyság közvetlen szomszédit, Hollandiát, Belgiumot és Írországot, amelyek arányosabban képviseltetik magukat. Ennek okát egyértelműen a földrajzi közelségre lehet visszavezetni.

2. táblázat: Az EU27 tagországok az Egyesült Királysággal folytatott árukereskedelmi tevékenységének értékei 2015-ben

Megnevezés	Import	Export	A két- oldalú keres- kedelem volumene	Import része- sedése	Export része- sedése	A kétoldalú kereske- delem része- sedése
	milliárd €			a GDP %-a		
Ausztria	2	4	6	0,7	1,2	1,9
Belgium	16	28	44	3,9	6,9	10,8
Bulgária	0	1	1	1,1	1,1	2,2
Ciprus	1	0	1	2,9	1,2	4,1
Cseh Köztársaság	3	7	9	1,6	4	5,6
Dánia	3	5	8	1,2	1,8	3
Észtország	0	0	1	1,5	1,3	2,8
Finnország	2	3	5	0,9	1,4	2,2
Franciaország	25	35	59	1,1	1,6	2,7
Görögország	1	1	2	0,7	0,6	1,3

⁴ Összehasonlításként megjegyezhető, hogy a teljes EU és az USA közötti kereskedelem mértéke hasonló nagyságrendű. 2015-ben az EU 371 milliárd euró értékű terméket szállított az Egyesült Államokba, és mintegy 250 milliárd euró értékűt importált, mindkét érték csak mintegy 20%-kal nagyobb, mint a brit relációban megjelenő összesített kereskedelem mértéke.

Hollandia	24	43	67	3,5	6,3	9,9
Horvátország	0	0	0	0,4	0,3	0,7
Írország	23	17	40	9	6,8	15,7
Lengyelország	5	11	16	1,2	2,6	3,8
Lettország	0	1	1	1,2	2,7	3,9
Litvánia	0	1	1	1	2,9	3,9
Luxemburg	0	1	1	0,6	1,3	1,9
Magyarország	2	3	5	1,6	3,2	4,8
Málta	1	0	1	5,9	2,9	8,7
Németország	42	85	127	1,4	2,8	4,2
Olaszország	12	23	34	0,7	1,4	2,1
Portugália	2	3	5	1	1,8	2,8
Románia	1	2	3	0,8	1,3	2,2
Spanyolország	12	19	32	1,1	1,8	2,9
Svédország	6	9	15	1,4	2,1	3,5
Szlovákia	1	3	3	0,8	3,5	4,3
Szlovénia	0	0	1	0,7	1,2	1,9
EU27	184	306	491	1,5	2,5	4

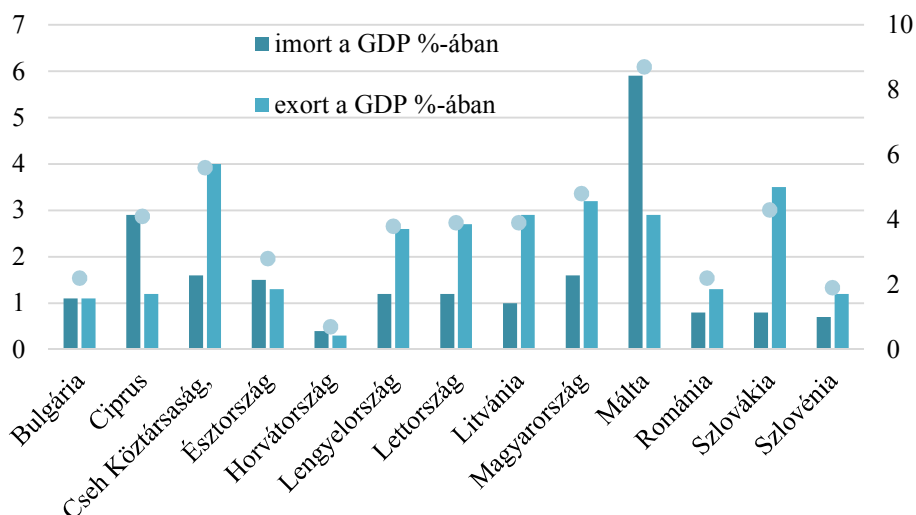
Forrás: EUROSTAT, 2017

A GDP százalékos arányában az EU27-ek az Egyesült Királyságba irányuló exportja a GDP 2,5%-át teszi ki, míg az Egyesült Királyságba irányuló export az EU27-ek GDP-jének 7,5%-át. Az import oldalról nézve az arányok még nagyobbak, ami tükrözi az Egyesült Királyságnak az EU-val fennálló nagy kereskedelmi hiányát: az EU-ból származó behozatal a GDP 11,9%-át adja, míg az EU27 Egyesült Királyságból származó importja GDP-jének csupán 1,5%-át teszi ki. Az EU27 oldalán sok kisebb tagállam sokkal nagyobb mértékben függ az Egyesült Királyság piacától, mint az átlag (1. táblázat). Miközben Németország GDP-jének 2,8%-át exportálja az Egyesült Királyságba, Belgiumot (6,8% GDP), Írországot (6,9% GDP) és Hollandiát (6,3%-át) meghaladják.⁵ A többi tagállam

⁵ Belgium és Hollandia esetében a statisztikai értékek pontatlanok lehetnek. A belgiumi valamint hollandiai kikötők meghatározó tranzitcsomópontok és ezen keresztül is áramlik az Egyesült Királyság szárazföldi, Európa irányában induló valamint a globális kereskedelme. Néhány ilyen "belga" és "holland" kivitel eredetileg a kontinensről vagy a világ többi részéről származik, és az Egyesült Királyságból származó behozatal egy része is nem belga vagy holland, további piacokra irányul. Megjegyzést igényel, hogy

többsége a GDP 1,5-3,0% -os tartományában van vagy közel. A behozatali oldalon a legtöbb tagállam a GDP körülbelül 1%-át teszi ki, Németország pedig 1,1% GDP-t, míg Írország, Málta, Ciprus, Hollandia és Belgium jóval magasabb szinten van. Ennek okait ismét a földrajzi közelségre, vagy történelmi kapcsolatokra lehet visszavezetni. Írország esetben egyértelműen mindkettő jelentős mértékben hatással bír (az Egyesült Királyságból érkező behozatal a GDP 9%-át teszi ki).

Magyarország és a többi közép és kelet európai új tagállam esetében is jelentős – noha nem kiemelkedő nagyságú – a brit üzletfelekkel megvalósuló kereskedelem.⁶ Összegben Lengyelország (11 milliárd euró) Csehország 7 és Magyarország együtt Szlovákiával 3 milliárd eurós exportot képesek felmutatni. Az import is hasonló sorrendben alakul (Lengyelország:5, Csehország 3, Magyarország 2 milliárd euró).

1. ábra: A 2004 után csatlakozott országok és az Egyesült Királyság kétoldalú árukereskedelmének értékei 2015-ben (a GDP arányában)

Forrás: EUROSTAT, 2017

Amennyiben az arányokat nézzük látható, hogy a teljes GDP-hez viszonyítva a legjelentősebb kapcsolat Csehország vonatkozásában

Hollandiában a Holland Statisztikai Hivatal által összeállított adatok szerint a tranzit export az összes "európai" kivitel 48% -át teszi ki, így az Európa többi részéhez Hollandiából érkező áruexport közel fele valójában reexportálásra kerül. Az import vonatkozásában ez az érték 38%. (Holland Statisztikai Hivatal, 2016)

⁶ A 2004 után csatlakozott államok közül Málta külön kezelendő a jelentős történelmi kapcsolatok miatt. Esetükben a teljes kétoldalú kereskedelem eléri a 1 milliárd eurót, ami a máltai GDP közel 9%-a.

mutatható ki, ott a GDP 4%-át teszi ki az export és 1,6% az import esetében brit forgalom. Lásd 1. ábra. A teljes kereskedelem jelentőségét illetően régiós vonatkozásban tehát a csehekét követően hazánk jelenik meg második helyen. Előbbi országnál a teljes GDP 5,6%-át, míg hazánk esetében 4,8%-át teszi ki a kétoldalú kereskedelem.

A kereskedelmi forgalom ágazati bontását illetően elmondható, hogy, az EU27 és az Egyesült Királyság közötti kereskedelem kifejezetten diverzifikált. Az EU27 országokból az Egyesült Királyságba irányuló kivitel tekintetében meghatározó szektorként jelennek meg a gépek és közlekedési eszközök (127 milliárd euró) (ebből a közúti járművek részesedése 59 milliárd euró), más iparcikkek (70 milliárd euró), vegyi anyagok (51 milliárd euró), élelmiszerek (32 milliárd euró) és ásványi tüzelőanyagok (11 milliárd euró). Lásd 3. táblázat.

3. táblázat: Az Egyesült Királyság és az EU27 közötti áruforgalom termékenkénti megoszlása 2015

Megnevezés	Import az Egyesült Királyságból	Export az Egyesült Királyságba	Részese- dés a teljes importból	Részese- dés a teljes exportból
	milliárd €		%	
Allati és növényi olajok, zsírok és viaszok	0,5	1	0	0
Italok és dohány	3,5	5,7	2	2
Vegyi anyagok és kapcsolódó termékek	33,4	50,9	18	17
Másutt nem besorolt árucikkek és ügyletek	4,1	2,6	2	1
Nyersanyagok, nem adagolható, kivéve a tüzelőanyagokat	2,9	6,5	2	2
Élelmiszer és élő állatok	11,5	32,2	6	11
Gépek és szállítóeszközök	62,4	126,7	34	41
ebből közúti járművek	19,3	58,8	10	19
ebből repülőgép, kapcsolódó berendezések	8,8	4,7	5	2
ebből hajó és úszó szerkezetek	0,4	0,3	0	0

Anyaguk szerint osztályozott termékek	19	33,4	10	11
Ásványi üzemanyagok, kenőanyagok és kapcsolódó anyagok	21,7	10,6	12	3
ebből földgáz	3	0,8	1	0
ebből ásványolaj és kőolajtermékek	17,7	8,3	6	3
Különféle iparcikkek	25,2	36,9	14	12
Minden termék	184,2	306,4	100	100

Forrás: EUROSTAT, 2017

Az egyes ágazatok és országok vonatkozásában megjelenő kereskedelmi áruforgalom mátrix jellegű áttekintése alapján megállapítható, Németország, Belgium, Hollandia, Írország és Málta szerepe ismételten kiemelkedő.

Az Egyesült Királyságba irányuló német kivitel a közúti járművek, és egyéb termékek, valamint a vegyi anyagok köré összpontosul. Németország importja hasonlóan a közlekedési eszközök és vegyi anyagok területén jelentős. A belga és a holland kereskedők gépeket és szállítóeszközöket, valamint a vegyi anyagokat szállítanak az angol partnereiknek, míg onnan irányukba jelentős mennyiségű olaj és gáz áramlik.

Írország és Málta esetében már árnyaltabb kép rajzolódik ki. A földrajzilag szomszédos Írország esetében legjelentősebb az élelmiszer-export, míg import esetében a szállítási adottságok, a szárazföldi határ miatt minden kategória jelentős arányban képviselteti magát. Málta is jelentős és változatos termékkört importál az Egyesült Királyságból és így diverzifikált behozatali struktúrával rendelkezik, ugyanakkor az áruk exportja – az ország adottságai és termelési szerkezete következtében – lényegében elhanyagolhatónak tekinthető.

4. Szolgáltatások kereskedelme

A szolgáltatások kereskedelme is nagyon jelentős mennyiségű. Az EU tagországok 94 exportvolument érnek el az Egyesült Királyság irányában, míg 122 euró milliárd eurós import mutatható ki. A szolgáltatások behozatalának és kivitelének együttes értéke összesen 306 milliárd euró, ami némileg alacsonyabb az áruk 394 milliárd eurós összegénél. Azonban

ezen a területen az Egyesült Királyságnak jelentős többlete (28 milliárd euró) van a többi uniós országgal szemben, míg az árukkal kapcsolatos jelentős hiány (128 milliárd euró) mutatható ki.^{7,8} Lásd 4. táblázat.

4. táblázat: Az Egyesült Királyság és az EU27 közötti szolgáltatás kereskedelem alakulása, 2015

Megnevezés	Import	Export	A kétoldalú kereskedelem volumene	Import részesedése	Export részesedése	A kétoldalú kereskedelem részesedése
	milliárd €			a GDP %-a		
UK	94	122	216	3,6	4,7	8,4
EU27	122	94	216	1	0,8	1,8

Forrás: EUROSTAT, 2017

Az EU27 tagállamai közül az Egyesült Királyság legnagyobb szolgáltatásokra vonatkozó importja Franciaországból (18 milliárd euró), Spanyolországból (15 milliárd euró) és Németországból (12 milliárd euró) érkezik. Lásd 5. táblázat. A behozatali oldalon is hasonló tendencia figyelhető meg, Németország és Franciaország esetében megjelenő kapcsolat a meghatározó, de jelentős Hollandia és Olaszország is mint importőr.

A GDP arányában az EU27 szolgáltatásai az Egyesült Királyság GDP-jének 0,8%-át exportálják, míg az Egyesült Királyság teljes GDP-jének 4,7%-át „szállítja” az EU27 országaiba. A kisebb tagállamok esetében a GDP-ből való részesedés az átlaghoz képest jóval jelentősebb lehet: itt Ciprus (7,5%), Málta (5,4%), Luxemburg (5,4%) és Írország (2,6%)

⁷ Megjegyzést igényel, hogy szolgáltatások egy olyan terület, ahol a transzatlanti kereskedelem sokkal fontosabb, mint az EU-27 és az Egyesült Királyság közötti kereskedelem. 2015-ben az EU szolgáltatásainak exportja körülbelül 190 milliárd eurót tett ki az USA-val, míg az import csaknem elérte a 200 milliárd eurót. Így a szolgáltatáskereskedelemben a transzatlanti forgalom közel kétszer nagyobb volt mint a brit reláció.

⁸ A szolgáltatási adatokkal kapcsolatban ugyanakkor statisztikai bizonytalanságra is ki kell térni. A szolgáltatáskereskedelem statisztikai rögzítésének nehézségei miatt jelentős eltérések jelenhetnek meg az egyes nemzeti adatbázisok között. Az eltérések meghatározására, a kétoldalú kereskedelmi kapcsolat mindkét oldalát bemutató "tükörstatisztikát" lehetne használni, de ezek esetében igen jelentő eltérések jelennek meg, amit az EUROSTAT rendszer sem képes teljes kezelni.

helyzetére lehet figyelni. Másik oldalról az import megközelítéséből is ezek az országok részesedése meghatározó Málta (10,3%), Luxemburg (5,9%), Írország (5,0%), így ezen országok kitétsége a brit piaci folyamatoknak kifejezetten sérülékennyé teheti a gazdaságukat.

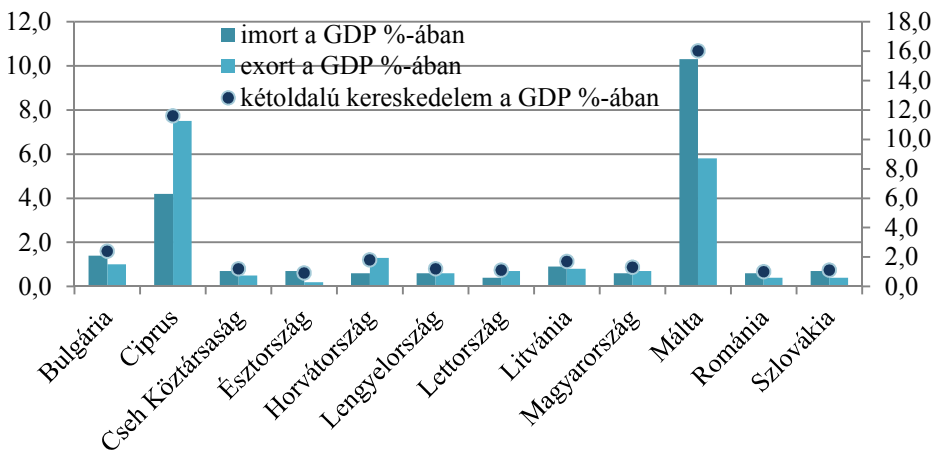
5. táblázat: Az EU27 tagországok az Egyesült Királysággal folytatott szolgáltatás kereskedelmi tevékenységének értékei 2015-ben

Megnevezés	Import	Export	A kétoldalú kereskedelem volumene	Import részesedése	Export részesedése	A kétoldalú kereskedelem részesedése
	milliárd €			a GDP %-a		
Ausztria	1,5	1,3	2,8	0,4	0,4	0,8
Belgium	4,9	3,2	8,1	1,2	0,8	2
Bulgária	0,6	0,5	1,1	1,4	1	2,4
Ciprus	0,7	1,3	2,1	4,2	7,5	11,6
Cseh Köztársaság	1,2	0,8	2	0,7	0,5	1,2
Dánia	4,3	1,5	5,9	1,6	0,6	2,2
Észtország	0,1	0	0,2	0,7	0,2	0,9
Finnország	1,9	0,7	2,6	0,9	0,4	1,2
Franciaország	19,5	17,8	37,3	0,9	0,8	1,7
Görögország	1,7	3,2	4,9	1	1,8	2,8
Hollandia	17,2	7,2	24,4	2,5	1,1	3,6
Horvátország	0,3	0,6	0,8	0,6	1,3	1,8
Írország	12,8	6,7	19,5	5	2,6	7,6
Lengyelország	2,7	2,5	5,2	0,6	0,6	1,2
Lettország	0,1	0,2	0,3	0,4	0,7	1,1
Litvánia	0,4	0,3	0,6	0,9	0,8	1,7
Luxemburg	3	2,8	5,8	5,9	5,4	11,3
Magyarország	0,7	0,8	1,4	0,6	0,7	1,3
Málta	0,9	0,5	1,5	10,3	5,8	16

Németország	19,7	11,6	31,3	0,6	0,4	1
Olaszország	11,3	6,4	17,8	0,7	0,4	1,1
Portugália	1,6	3,5	5,1	0,9	1,9	2,9
Románia	1	0,6	1,6	0,6	0,4	1
Spanyolország	7,9	14,7	22,5	0,7	1,4	2,1
Svédország	5,7	4,5	10,2	1,3	1	2,3
Szlovákia	0,6	0,3	0,9	0,7	0,4	1,1
Szlovénia	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,6
EU27	122,5	93,6	216,1	1	0,8	1,8

Forrás: EUROSTAT, 2017

Megállapítható, hogy a Magyarországot is magába foglaló új tagállamok irányában megjelenő, a szolgáltatásokra vonatkozó kereskedelmi aktivitása igen alacsony. A már korábban is speciális helyzetben lévő Ciprus és Málta mellett az országcsoport tagországai igen csekély mértékben képesek a szolgáltatások angliai kereskedelmébe bekapcsolódni.⁹

2. ábra: A 2004 után csatlakozott országok és az Egyesült Királyság kétoldalú szolgáltatás-kereskedelmének értékei 2015-ben (a GDP arányában)

Forrás: EUROSTAT, 2017

⁹ Vélhetően az új tagállamok közül a közép és kelet európai országok relatív alacsony szolgáltatás külkereskedelmi részesedése az angol nyelv szűk körű használatára is visszavezethető. Mivel a szolgáltatások esetében jelentős mértékben jelenik meg a személyes közreműködésen alapuló, illetve „online” azonnali szolgáltatási tényező. Ciprus, de még inkább Málta esetében megjelenő közös brit múlt révén ezen országok nyelvi előnyökre tettek szert, melyet jelentős mértékben képesek speciális ágazatok pl. SSC-k révén hasznosítani.

Ágazati adatok is elérhetőek, amelyek alapján az Egyesült Királyság és az EU27 szolgáltatásainak kereskedelme jellemezhető.¹⁰ Az EU-ba irányuló export legnagyobb mértékben a közlekedés és az utazás területén jelenik meg. Együtt 41 milliárd eurót tesz ki, amelynek jelentős része a turizmus. Ezt követik az üzleti szolgáltatások, köztük az infokommunikációs technológiák összesen 26 milliárd euró értékben. Az Egyesült Királyság legnagyobb, a többi uniós ország irányában megjelenő „szállítása” a pénzügyi szolgáltatások szektorában jelenik meg, melynek értéke 25 milliárd euró volt. Ezt az üzleti szolgáltatások, beleértve az infokommunikációs technológiák összesen 32 milliárd euró érték el. A harmadik legjelentősebb brit uniós import a közlekedés és az utazás ágazatából jelenik meg. Ez együttes értéke évente 30 milliárd eurót tesz ki. Lásd 6. táblázat.

A szolgáltatások kereskedelmének egyenlegét tekintve a főbb elemeket illetően az Egyesült Királyság pénzügyi szolgáltatási többlete (20 milliárd euró). Ennek döntő része az utazás és a közlekedés szektorában jelenik meg, melynek nagyrészt turizmusban megjelenő 11 milliárd eurós értére vezethető vissza. Ezzel együtt megállapítható, hogy az üzleti tevékenység keretében megjelenő szolgáltatások szinte kiegyenlítették az uniós és brit kereskedelmi kapcsolatok keretében.

6. táblázat: Az EU27 tagországok az Egyesült Királyság közötti, a szolgáltatásokat érintő külkereskedelmi tevékenységének értékei 2015-ben

Megnevezés	Import	Export	A kétoldalú kereskedelem volumene	Import részese	Export részese	A kétoldalú kereskedelem részese
	milliárd €			a GDP %-a		
Szállítás	14,8	12,9	27,6	0,1	0,1	0,2
Utazás	15	27,7	42,7	0,1	0,2	0,4
Építés	0,9	2,2	3,1	0,0	0,0	0,0
Biztosítási szolgáltatások és nyugdíj	3	0,7	3,7	0,0	0,0	0,0

¹⁰ A statisztikai adatgyűjtés során sajátossággként jelent meg, hogy az országonkénti részletes, az összevetés lehetővé tevő ágazati bontást nem lehetett elérni.

Pénzügyi szolgáltatások	25,1	4,5	29,6	0,2	0,0	0,2
A szellemi tulajdon használatáért felszámított díjak	5,2	2,5	7,7	0,0	0,0	0,1
Távközlési, számítógépes és információs szolgáltatások	9,3	6,7	16	0,1	0,1	0,1
Egyéb üzleti szolgáltatások	22,7	18,9	41,7	0,2	0,2	0,3
Személyes kulturális és rekreációs szolgáltatások	0,9	0,4	1,2	0,0	0,0	0,0
Kormányzati áruk és szolgáltatások	0,7	2,2	2,8	0,0	0,0	0,0
Más	3,3	1	4,3	0,0	0,0	0,0
Szolgáltatások	100,8	79,6	180,4	0,8	0,7	1,5

Forrás: EUROSTAT, 2017

5. Lehetséges alternatívák a kilépést követően

A kétoldalú adatok áttekintése után szükséges a kereskedelem politikai tekintetben is meghatározó kilépési forgatókönyvek rövid áttekintése. Az IMF 2016. évi elemzése alapján több változat megkülönböztetésére nyílik lehetőség:

- EGT (norvég példa) - Az Egyesült Királyság fenntarthatná az EGT tagságát, mint Norvégia. Ebben az esetben az Egyesült Királyság hozzáfér az egységes piachoz és megfelel az egységes piac teljes szabályozási keretének. Elveszti ugyanakkor a szavazati jogát a rendeletek és más uniós döntések meghozatalában és továbbra is pénzügyileg hozzájárul az EU költségeihez. Mivel Norvégia az uniós vámunió kívül található nem részesül az EU által megtárgyalt kereskedelmi megállapodásokból.
- Kétoldalú szerződések (svájci példa) – Svájc szerződések révén hozzáfér az egységes piacához. Ez vám- és kvótamentes kereskedelmet biztosít az EU-val a legtöbb áru tekintetében, bár

éppúgy, mint Norvégia, a vámunió kívül van. Svájc elfogadta az EU szabályait, és pénzügyi hozzájárulást nyújt az EU-nak. Ezzel együtt Norvégiához hasonlóan nincs érdemi hatása az uniós jogszabályok alakítására.

- Szabadkereskedelmi megállapodás (pl. CETA) – A kanadai szabadkereskedelmi megállapodáshoz hasonlóan a felek kölcsönösen, bármi kényszer nélkül kedvezményeket nyújthatnak egymásnak a piacra lépés tekintetében, de semmilyen kötelezettség vagy kényszer ennek során nem jelenik meg. A piacra lépés során a jövőbeli megállapodás alapján kell betartani az uniós szabályokat, ugyanakkor nem jelenik meg fizetési kötelezettség az uniós költségek vonatkozásában.
- WTO szabályok, a legnagyobb kedvezmények elve alapján - A WTO szabályok alapján lehetőség van maximális vámtarifák használatára és büntető díjak kiszabásának tiltására van mód, amelyet várhatóan mind az Egyesült Királyság, mind az EU alkalmazni fog. Ebben a változatban az Egyesült Királyság teljes mértékben elveszítené az egységes piachoz való hozzáférést, és ugyanolyan státusszal rendelkezne, mint bármely olyan ország, amely nem írt alá preferenciális kereskedelmi megállapodást az EU-val. Másfelől az Egyesült Királyság teljesen szabadon állapíthatja meg saját szabályait és nem járulna hozzá az uniós költségvetéshez. Az Egyesült Királyság és az EU közötti kapcsolat ezen változata valamilyen más alternatív megállapodás hiányában alakulna ki.

Az egyes változatok esetében megjelenő főbb, a kereskedelmi ügyletekre ható következményeket a következő táblázat szemléleti.

7. táblázat: A Brexit utáni kereskedelempolitikai megállapodás lehetséges változatai

Konstrukció	Jelenlegi tagság	EGT tagság (norvég példa)	Két-oldalú szerződések (svájci példa)	Szabadkereskedelmi megállapodás	Kereskedelem a WTO szabályok alapján
EU szabályok mellőzése	Nagyon korlátozott (opt-out)	Korlátozott	Részleges	Ismeretlen	Teljes
Döntés EU	Teljes	Korlátozott	Nincs	Nincs	Nincs

szabályokról	körű részvétel	(formális)			
Hozzáférés az egységes piachoz	Teljes hozzá- férés	Magas	Közepes	Ismeretlen	Alacsony
Pass- porting ¹¹	Teljes	Magas	Nincs	Ismeretlen	Alacsony

Forrás. IMF, 2016

Összefoglalás

A 2015. évi kereskedelmi forgalom esetében megjelenő adatok alapján egyértelműen megjelenik, hogy a közös piac adat lehetőségeket mind az EU mind az Egyesült Királyság igen jelentős mértékben kihasználta. Tény, hogy a teljes GDP arányában, az áruk és a szolgáltatások esetében egyaránt az Egyesült Királyság gazdasága jelentősebb mértékben van úgymond kiszolgáltatva az EU27 gazdaságának, mint az fordítva megjelenik. Noha az is tény, hogy a maradó uniós tagállamok több esetben igen jelentős volumenű kereskedelmi aktivitást fejtettek ki. Vélelmezhető, és az adatok is alátámasztják, hogy a földrajzilag közelebb elhelyezkedő, történelmileg szorosabb kapcsolatban álló, valamint működését illetően is „nagyobbnak” tekinthető gazdaságok esetében egy esetlegesen bevezetésre kerülő kereskedelempolitikai korlátozás akár igen jelentős hatással járna.

A jelenleg számszerűsíthető, a kétoldalú kereskedelmi tevékenységet meghatározó főbb változatok ismerete alapján egyértelműen megállapítható, hogy a külkereskedelem vonatkozásában a jelenlegi állapothoz minél inkább közelítő kereskedelempolitikai megállapodás tudná biztosítani a legnagyobb mértékben a külkereskedelmi aktivitás minél szélesebb körű kihasználását.

¹¹ Az uniós és brit szabályok adat keretek között pénzügyi és egyéb speciális szolgáltatási engedélyek alapján van mód arra, hogy más országokban szolgáltatásokat végezzenek. 5 476 brit illetékességű cég, a népszavazást követően összesen 336 421 különféle pénzügyi jogosultsággal ("útlevelel") rendelkezett a többi EU-tagállamban, azaz ott is szolgáltathattak a brit engedély birtokában. Ezzel együtt 23 532 darab pénzügyi jogosultsággal rendelkeztek az EU27, illetve az Európai Gazdasági Térség országai, hogy a brit piacon tevékenykedjenek. (Maïa de La Baume, 2017)

Irodalomjegyzék

BBC (2016): EU referendum Results http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results letöltés dátuma 2016. 07.08

Csuday Gábor (2017): Kínos helyzetbe hozta magát Brüsszelben a brit kormányfő,
http://index.hu/kulfold/eurologus/2017/10/20/brexit_eu_brusszel_csucstalalkozo/ letöltés dátuma 2017. 10. 27.

Európai Bizottság (2017): Brexit negotiations - The Article 50 negotiation process and principles for the United Kingdom's departure from the European Union, https://ec.europa.eu/commission/brexit-negotiations_en, letöltés dátuma 2017. 10. 21

EUROSTAT (2017): Traditional international trade database access (ComExt) , <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/>, letöltés dátuma 2017. 10. 21.

International Monetary Fund (2016): United Kingdom, Selected Issues, IMF Country Report No. 16/169

Kitekintő (2013): David Cameron uniós népszavazást ígért és hidegzuhanyt kapott
http://kitekinto.hu/europa/2013/01/24/david_cameron_unios_nepszavazast_igert_es_hidegzuhanyt_kapott, letöltés dátuma 2017. 10.11.

Maïa de La Baume, Ryan Heath, Quentin Ariès (2016): 13 things you didn't know about Brexit <https://www.politico.eu/article/brexit-negotiation-issues-worrying-the-european-parliament/> letöltés dátuma 2017.02. 21

Statistics Netherlands (2016), “Im-, export, transit trade; value weight”, <http://cbs.overheidsdata.nl/82007ENG>